

Klic TRIGLAVA

LETO X.

6. JULIJA 1957.

ŠTEV. 216.

DELAVSKI SVETI

Kadarkoli razpravljamo o povojnem razvoju v Jugoslaviji moramo imeti pred očmi predvsem dejstvo, da se komunistična partija ni borila za oblast samo zato, da bi njeni člani po zmagi dobili ugodne položaje ali visoke pokojnine - kot so že v starem rimskem imperiju, pa tudi v Jugoslaviji po prvi svetovni vojni, plačevali generali svoje legionarje. Komunistična partija se je borila za oblast tudi zato, ker je hotela potom nje izpremeniti obstoječi družbeni ustroj in sprovesti v življenje načela, ki so jih razglašali Marx, Engels, Lenin in Stalin.

To se bo zdelo morda komu nepotrebno poudarjati, toda zdi se, da nasprotni ki sedanjega režima v Jugoslaviji vse preveč radi pozabljajo, da so si komunisti zadali gotove cilje, za katerimi stremijo in katere zasledujejo kljub prepogostim zmedam, ki jih ustvarjajo takozvana "protislovja" v njihovem sistemu. Ko je Tito v svojih nedavnih govorih po Makedoniji vabil "neverne Tomaže", da pridejo v Jugoslavijo in se prepričajo na licu mesta o stvareh, ki jih kritizirajo, ni to izpadlo prav nič banalno, kajti na koncu koncev, roko na srce, edini, ki mu niti na pamet ne prihaja, da bi se hodil v Jugoslavijo prepričevati - je jugoslovanski emigrant, medtem ko imamo številne zahodnjake iz vseh mogočih poklicev, ki hodijo v in po Jugoslaviji bodisi kot turisti bodisi kot odposlanci in zastopniki. Naj bodo pri tem njihovi vtisi taki ali taki, dejstvo ostane; da to, kar oni tam vidijo, je rezultat notranje politike Titovega režima, rezultat dejstva, da komunisti v Jugoslaviji vodijo svojo notranjo politiko in da se to dogaja že polnih dvanajst let. Pri tem je spor z Moskvo in stik z Zahodom vplival na stvari edino v toliko, da se je zmanjšal policijski pritisk in da si je komunistično vodstvo izmislilo nove načine - "demokratske načine" - za doseganje zastavljenih ciljev. Prilike se izpreminjajo in se bodo še izpreminjale, toda dokler bo vladal v Jugoslaviji komunistični režim, toliko časa smo lahko gotovi, da se bodo stvari sukale - ako ravno ne docela po volji partije, pa vsaj ne proti njenim interesom in politiki. Kdorkoli pričakuje kaj drugega, ali pa obtožuje komuniste v Jugoslaviji zaradi tega, očitno ne upošteva, da ima opravka s komunisti, kakor tudi da se sam med nje ne prišteva.

Dvanajst let običajno ni dolga doba v življenju enega naroda ali države, a je dovolj dolga v pogojih komunistične ali fašistične diktature, da se temeljito izpremenijo družbeni odnosi. Politika industrializacije - pa naj je bila v gotovih primerih še tako zgrešena - je morala nujno izpremeniti predvojno socialno strukturo prebivalstva, pomembno povečati delavski razred, pojačati antagonizem med delavcem in kmetom, odpreti nove možnosti izsolanim kadrom, postaviti vprašanje odnosa med upravnim aparatom in ljudmi v proizvodnji ter odnosov med upravnim aparatom in državno oblastjo. Povečano industrijsko izživiljanje bi že v vsaki demokratični državi moralo nujno postaviti gotova načelna vprašanja odnosov v proizvodnji, pri čemer bi igrali sindikati posebno vlogo, medtem ko je jasno, da se ta vprašanja rešujejo v diktaturah v skladu z idejami vodilne partije, a v komunističnih deželah v skladu z - kar je postalo najprimernejši izgovor v zadnjem času - "specifičnimi pogoji".

Te dni so imeli v Beogradu prvi kongres predstavnikov takozvanih delavskih svetov Jugoslavije, katere volijo delavski kolektivi po tovarnah in podjetjih. Njihova funkcija je visokodoneča, saj imajo baje pravico izdelovati svoje lastne proizvodne načrte, določevati lastne plačilne lestvice in odločati o uporabi in razdelitvi svojega dohodka. Na kratko - marksistično povedano: delavci so postali sami svoji gospodarji, gospodarji podjetja, v katerem delajo in vsako izkoriščanje je sedaj izključeno. Proizvajalna sredstva so končno v rokah neposred

nih proizvajalcev.

Po popisu prebivalstva iz leta 1953. je Jugoslavija imela 13,366.000 prebivalcev starih nad deset let. Od teh jih je bilo 5,622.000 brez vsake šolske izobrazbe, 6,173.000 samo z osnovno šolo, 558.000 z nižjo srednjo šolo, 506.000 z nižjo strokovno šolo, 555.000 z gimnazijo, 197.000 s strokovno srednjo šolo in 79.000 z visoko šolo oziroma fakulteto. Državna uprava in prosveta (šolstvo itd) zaposluje okroglo pol milijona uslužbencev in pomanjkanje kadra je še vedno veliko. Po uradnih podatkih bi nujno potrebovali 32.000 visokokvalificiranih in 62.000 kvalificiranih delavcev s priznano strokovno kvalifikacijo. Toda kot je položaj sedaj, pride en vajenec komaj na 28 delavcev, pa še potem je vprašanje, ali se ta vajenec sploh kdaj usposobi odn. ali ne preneha z vajeništvom nekje na sredi pota zaradi slabih pogojev.

Ni potrebno biti posebno odprte glave, pa da človek vidi, da je docela ne mogoče, da bi toliko opevani delavski sveti zares lahko vodili svoje tovarne in podjetja na strokoven in trgovski način. Brez zadostne izobrazbe je nemogoče razumeti proizvodni proces in stanje na trgu, da o kakem planiranju, dokumentaciji in razumevanju obvez napram "skupnosti" sploh ni govora. Zato pa tudi obstojajo v vseh tovarnah in podjetjih takozvani upravni odbori, v katerih sede računovodje in šefi oddelkov, ki so prisiljeni misliti namesto delavskih svetov. Celotni rektorji so pogosto nekvalificirani ljudje, katerih najodločilnejša kvalifikacija je članstvo v partiji.

Vse to bi kazalo na to, da so delavski sveti prav za prav samo političnega pomena in da so bili ustvarjeni predvsem zato, da je lahko državno vodstvo preneslo odgovornost za gospodarsko stanje na nekoga drugega, potem ko je leta in leta brezuspešno poskušalo voditi planirano gospodarstvo iz centra. Namesto da bi država zadovoljevala potrebe svojih državljanov, je sedaj položaj zaobrnen tako, da morajo državljanji zadovoljevati potrebe svoje države - in temu pravijo v Jugoslaviji "socialistična demokracija".

Toda že za časa dogodkov na Poljskem in Madžarskem smo opozorili na pomembnost delavskih svetov. Na Madžarskem so postali simbol odpora proti centralizmu in na Poljskem igrajo pomembno vlogo, čeprav ni Gomulki posebno všeč. V Sovjetski zvezi so jih odpravili že po prvi revolucionarni sapi, ker so ovirali enotno gospodarsko politiko, in s tem oropali delavce vsake besede pri določanju ekonomskih planov. Vodja švedske socialno-demokratske stranke, ki je na vladi že 22 let, in ki je pred kratkim obiskal Jugoslavijo, je izrazil potrebo, da se po globi vprašanje delavskih svetov, medtem ko so Bevanovci na skrajnem levem kri britanske laburistične stranke idejo ne samo pozdravili, marveč neuradno celo odobrili. Zahodno-nemški socialni demokrati, ki svoj pokret smatrajo za zibelko borbe za socializem, in ki se ravno sedaj skušajo otresti marksistične navlake, so upostavili poseben odbor, ki bo raziskal vprašanje "demokratskih odnosov v proizvodnji".

Ena stvar je gotova: Novi družbeni odnosi se porajajo tako na Vzhodu kot na Zahodu. I na enem i na drugem koncu sveta jim stoje nasproti zagovorniki obstoječih sistemov. Toda medtem ko sta se kapitalizem in marksizem preživela in ko se vera v stare dogme prodira tako na eni kot na drugi strani želčne zavese, alternative še nimamo. V borbi proti Titovemu režimu bi morali polagati temu vprašanju enako veliko važnost kot vprašanju politične svobode, kajti politična svoboda sama po sebi še ne pomeni socialne pravičnosti in zaščite pred izkoriščanjem. Pri tem bi morali računati s strukturno izpremembo prebivalstva v Jugoslaviji, kakor tudi z dejstvom, da ni vse slabo, kar so si izmislili komunisti, čeprav jim primanjkuje sposobnosti, da bi svoje zamisli solidno izvedli.

Urednik

SOLIDARNOST POLJAKOV

Prvemu kongresu delavskih svetov Jugoslavije v Beogradu, ki se je vršil koncem junija, so poleg predstavnikov sovjetskih satelitov prisostvovali še predsednik poljskih sindikatov, podpredsednik kitajske federacije sindikatov, predsednik zveze sindikatov Sovjetske Zveze, organizacijski sekretar Zveze sindikatov Finske, sekretar Generalne konfederacije delavcev Italije, predstavnik izvršnega odbora Nacionalnega kongresa indijskih sindikatov, in drugi.

Med tem ko je sovjetski delegat po sredno napadel idejo delavskih svetov in zagovarjal "demokratski centralizem", je kitajski predstavnik izjavil, da je potrebno proučevati sovjetske izkušnje, ker je SSSR najstarejša socialistična dežela. Pri tem je priznal, da je Jugosla-

(Dalje na 8.str.)

+ Dr. BORIS FURLAN

V 63. letu starosti je v Radovljici dne 10. junija umrl dr. Boris Furlan, bivši tržaški odvetnik in kasnejši profesor na ljubljanski univerzi.

Jugoslavijo je zapustil v marcu 1941. in preko Turčije, Palestine in Južne Afrike prispel počasi do Združenih držav Amerike. Zaradi nje gove delavnosti med slovenskimi rojaki tam in med Američani pač ni bilo čudno, da ga je Miša Trifunović 26. junija 1943. sprejel v svojo londonsko vlado kot ministra za prosveto, potem ko je osem dni preje odstopila vlada Slobodana Jovanovića in za njim nista niti Banjanin niti ne Bobić mogla sestaviti odgovarjajočega kabineta. Toda kmalu po svojem prihodu v London je dr. Furlan izstopil iz vlade in odtlej čisto odkrito deloval za Titov pokret. Bil je prvi predsednik "Narodno-osvobodilnega odbora" v Londonu. Kasneje se je vrnil v Slovenijo, v Belokrajino, ki so jo kontrolirali partizani. Toda njegovo sodelovanje s komunisti ni bilo dolgotrajno. Že leta 1946. je bil poznan kot odkrit nasprotnik komunističnega režima, kar ga je končno spravilo v znanem Nagodetovem procesu na zatožno klop, kjer je bil obsojen na dvanajset let prisilnega dela. Delal je v teženskih kamnolomih, kjer si je v štirih letih prislužil težko jetiko. Bolnega so - tudi zaradi intervencij prijateljev na zapadu - končno komunisti konfinirali v Ljubljani in mu nazadnje dovolili naselitev v Radovljici. Toda tudi tu je moral doživeti šikaniranje lokalnih partijcev.

Nobenega dvoma ni, da je bil pokojni Furlan iskren rodoljub in demokrat, prežet s socialističnimi idejami. To ga je v gotovi meri tudi med vojno približalo komunistom, v gotovem pogledu pa tudi zgodnje spoznanje, da vse londonske vlade in z njimi vsa rojalistična emigracija ni bila niti akcijsko sposobna niti ne miselno dorasla novim zahtevam vojne in povojne dobe. V tem, ko je bila njegova sodba glede emigracije, na žalost, pravilna, je polagal prevelike nade v sodelovanje s komunisti, dasi ni mogel mimo dejstva, da so med vojno uživali močno podporo Slovencev. Tu se je, podobno kot mnogi Slovenci njegove generacije, izkazal slabega politika, dasi bi bilo težko spregledati, da so tako njega kot njegove vrstnike v nemali meri pogonale v skrajni levi tabor, četudi le kot simpatizerja, naše slovenske prilike t.j. naša politična in socialna reakcija.

J.

ŠKOF Dr. ROŽMAN V EVROPI

Pariški srbski "Radikal" je objavil topel uredniški članek ob priliki obiska ljubljanskega škofa g. dr. Rožmana v Parizu. Ob tej priliki se je spominjal pomoči, ki jo je Prevzvišeni nudil srbskim borcem, ko so v začetku leta 1945. dospeli v Slovenijo na umiku pred partizani. Medtem ko se je beograjska Borba zaletavala v "zločinskega" škofa in je hudo zamerila francoski vladi, da mu je dovolila bivanje v Franciji, je francoske "Združenje prijateljev Jugoslavije" priredilo škofu lep sprejem, ki so se ga poleg Slovencev udeležili tudi mnogi Srbi s proto Garićem na čelu, toda noben Hrvat. Ob tej priliki se je Prevzvišeni spomnil starega prijateljstva med Jugoslavijo in Francijo ter je med drugim tudi - po Radikalu - izjavil: "Sam Bog je pripeljal naše narode v skupno državo Jugoslavijo in naša dolžnost je, da zdaj živimo med seboj kot bratje... Čim bolj se moramo spoznati med sabo, zbližati se in spoštovati in da - ker je taka božja volja - živimo zedinjeni."

S tem je dr. Rožman potrdil svoje stališče, ki ga je že zapisal v letošnjem argentinskem Zborniku: "Slovenci smo del južnih Slovanov. Sosedje nas je naredil Bog, bodimo si torej dobri sosedje, prijatelji brez zahrbtnosti." Medtem ko msgr. Rožman odklanja poseganje v dnevno politiko, kot naš duhovni oče ni mogel molčati, ne da bi s prstom pokazal na božjo zapoved "Ne ubijaj!", lojalno pri tem priznavajoč politično stvarnost - Jugoslavijo.

D.P.

MADŽARI V ANGLIJI

Gotovo je tragedija, da 2400 madžarskih beguncev, ki so se odločili priti v angleške rudnike in se zdaj za svoj bodoči poklic pripravljajo in so za to tudi dobro plačani, nima posebnih izgledov, da bo sploh kdaj prišlo v rudnike, čeprav je trenutno v njih vsaj 9000 mest praznih. Proti njihovem zaposlenju so nastopile namreč lokalne in deželne rudarske delavske zveze, čeprav je narodni izvršilni odbor rudarskega sindikata od vsega začetka pospeševal nabiranje madžarskih kandidatov, deloma s čisto človečanskega vidika.

Toda kljub mnogim pozivom nasprotujejo krajevni delavski voditelji uporabi tujerodne delovne sile v angleških rudnikih. Temu, kar se zdaj dogaja z Madžari, smo bili priče pred štirimi leti, ki je šlo za to, da bi prišli v Anglijo italijanski rudarji. Vodstvo rudnikov in narodni izvršilni odbor sta jih šelela, rudarji pa so jih odklonili. Pri tem pa ni bilo niti najmanj nevarnosti, da bi tujci v rudnikih zasidli boljše mesta: tako pri Lahih kot zdaj pri Ogrih gre za to, da morajo predhodno postati člani delavske zveze in da bodo oni prvi na cesti, če bi prišlo do nezaposlenosti. Njihov prihod v rudnike bi angleškemu rudarjem celo povečal izgleda za napredovanje na boljše plačane mesta. Izraženo je bilo mnenje, da so razlogi torej politične narave. Dasi bi v tem utegnili biti tu in tam nekaj resnice, to na splošno ne drži, ker so se rudarji dokaj ostro izjavljali proti komunistom v času madžarske revolucije in ker je odpor do Madžarov povsem istovetna s svoječasno odklonitvijo Italijanov.

Zdi se, da gre v bistvu za odnos angleških rudarjev do tujcev na sploh in pa za ogrožanje "delavskih koristi". To sklepam iz izjave tajnika derbyshirske rudarske pokrajinske zveze: "Po vojni je kar precej tujcev, vključno Letoncev, Poljakov in Jugoslovanov, prišlo v rudnike, vendar pa ni moč reči da so se derbyshirski rudarji vedno z njimi dobro razumeli." Še več je povedal nekdo drugi v vplivnem dnevniku: "Po vojni smo videli mnogo tujih delavcev zaposlenih v rudnikih. Ti ljudje so si močno prizadevali, da bi se uveljavili: bili so delavoljni in do bri delavci. Toda v svoji vnemi, da bi se materialno opomogli, so v samih rudnikih storili mnogo reči, ki jih povprečni angleški rudar smatra kot neposredno ogrožanje osnovnih načel trade-unionizma. Na splošno so zdaj dosegli točko, ko jih angleški rudarji gledajo izpod čela." To je razlog, meni dotični pisec, da se angleški rudarji upirajo vsaki tuji delovni sili in ne le Madžarom. (r)

POD ČRTO: Nedavno objavljena knjiga bivšega finskega zunanjega ministra o rusko-finski vojni iz let 1939-40, potrjuje tezo, da sovjetska politika ni zgolj odraz komunistične doktrine, ampak da je ta politika, podobno kot za časa carjev, podvržena tudi čistim ruskim strateškim činiteljem. Vaino Tanner je bil v času dolgotrajnih pogajanj vodilni član finske delegacije, ki je poskušala urediti odnose s Sovjetsko Rusijo. On trdi, da se je Stalin leta 1938. pričel resno bati nemškega napada. Toda niti najmanj ni iz obrambnih razlogov hotel imeti celo Finsko ali njen večji del, še manj pa jo boljše vizirati. Bil je le odločen, da je treba Finski zaliv zapreti sovražni mornarici in prestaviti sovjetske meje tako daleč od Leningrada proti zapadu, da samo mesto ne bi bilo v dosegu nemških topov. Kot za protiuslugo take poprave meja pa je bil voljan odstopiti Finski v zameno del ruskega ozemlja. Šele ko je Finska odklonila, je Stalin uprizoril mejni incident, bombardiral Helsinke, sprožil invazijo in vzpostavil satelitsko vlado.

"Mlekarne namesto cerkva" je bil naslov nekemu "pismu iz Danske" v beograjski Borbi, kjer je dopisnik opisoval kmetijske in gospodarske uspehe na splošno na Danskem. Pisal je, da je videl več mlekarin kot pa cerkva. Čisto mogoče. Toda naslov tega pisma bi moral biti "Svoboda namesto diktature", da bi točno zadel, zakaj dosegajo Danci take uspehe, Jugoslovani se pa kljub milijonski dolarski pomoči iz leta v leto borijo z gospodarskimi krizami. Tiš

NEPRIVLAČEN POSEL

Pred kratkim je bil sprejet v jugoslovanski zvezni skupščini novi zakon o advokaturi.

Iz duha razprav in debat v zvezni skupščini je razvidno, da je stari zakon iz leta 1946. postal popolnoma nemogoč.

Značaj zakona o advokaturi je takšen, da bi ga ne bilo treba menjati že po tako kratki dobi, če bi bil stvaren in jedrnat. Da je takšna potreba nastala tako kmalu, je jasen dokaz, da je bil stari zakon plod ekstremne komunistične zakonodaje, ki je hotela spraviti vse in vsakogar v en koš. Pozabili so seveda na poseben značaj advokature in pa na dejstvo, da enostavno ni mogoče ukazovati advokatom, kako naj opravljajo svojo službo, kot je to nemogoče državnim uslužbencem ali tovarniškimi delavcem. Da advokati niso bili najzvestejši služabniki partije, je očitno. Tudi komunisti so morali priznati, da bi bilo podražavljenje neprimerno, čeprav bi si to želeli. Seveda pa poskušajo to doseči na razne posredne načine, zato govore o samostojnosti advokatske službe na "načelih družbenega upravljanja".

Kot produkt teh načel "družbenega upravljanja" so nastali sveti pri advokatskih zbornicah, ki niso nič drugega kot pa odbori sestavljeni iz komunistom zvestih elementov, ki bodo za njih opravljali isto vlogo kot državni funkcionarji. Delo državnih sekretarjev za pravosodno upravo, katerih dolžnost je bila do sedaj "spremljati" delo advokatov, torej ni bilo zelo uspešno.

V določbah o pridobitvi pravice do advokature se vidi, da advokati v Jugoslaviji niso ono, kot bi si komunisti želeli. Zato je prišlo do borbe med advokatsko zbornico in pa strujo, ki je hotela, da bi dobili pravico zastopanja pri sodiščih tudi neadvokati. Ustanovitev službe za pravno pomoč pri ljudskih odborih in organizacijah je nadaljni poskus komunistov, da se čim bolj omeji nezamisljeni samostojni značaj advokature.

Da advokatura ne nudi velikih možnosti razvoja in napredka, nam kaže dejstvo, da je veliko pomanjkanje novega kadra. Koncem lanskega leta je bilo v celotni državi 445 advokatskih pripravnikov, od teh samo 24 v Sloveniji. Zato je še danes cela vrsta sedežev okrajnih sodišč brez enega samega advokata, in nam ni znano kdo nudi pravno pomoč ljudem, ki pridejo pred ta sodišča. Tudi pri ostalih sodiščih je število advokatov zelo nizko. Toda izgleda, da pomanjkanje novega kadra ne dela komunistom prevelikih skrbi, ker so sposobni njihovo število podvojiti v najkrajšem času. Tako je bilo leta 1950. le 1091 advokatov v celotni državi, letos pa dvakrat toliko. Da strokovna kvaliteta na tak način trpi, je pač majhne važnosti, ker glavni pogoj ni visoka strokovna sposobnost, ampak "vestno in pošteno izpolnjevanje mandata, ki ga je advokatu zaupala socialistična družba". Advokat ni državni uslužbenec, a ker opravlja javno službo - mora biti pod nadzorstvom družbe. Tako namreč modruje tov. Ranković.

V vseh resnično svobodnih državah ne najdemo problema novega kadra, ampak ravno nasprotno: le najbolj izobraženim in strokovno sposobnim je možen uspešen napredek.

Novi zakon je dokaz, da je advokatska služba v Jugoslaviji vsej prej kot samostojna in je neprivlačna resnično sposobnim pravnikom, medtem ko so določbe same v nesoglasju z važnimi pravnimi načeli. Seveda so pa v popolnem soglasju s celim zmešanim komunističnim sistemom, ki duši in davi našo domovino.

T.T.

Knjižni trg:POLITIČNI SLOVAR

"A dictionary of Politics" - Sestavila F. Elliot in M. Summerskill. Pisan v angleščini. Penguin Reference Books. 1957. 330 strani. Cena 4 šilinge.

"Politični slovar" bo koristen vsakemu politično-mislečemu slovenskemu buncu, ki razume angleško. Knjiga predstavlja priročnik za razumevanje moderne politike in vsebuje obilen material. Poleg pojasnila političnih izrazov iz

vsakdanje uporabe, vsebuje slovar tudi življenjepise vodilnih svetovnih politikov ter politične ustanove, novejšo zgodovino in gospodarsko življenje skoraj vseh neodvisnih držav na svetu, kakor tudi kolonij, protektoratov itd. V slovarju se nahaja tudi opis, zgodovina in cilji važnejših političnih strank, mednarodnih političnih, sindikalnih in drugih organizacij, paktov in podobno. V njem bomo tudi našli obširno zgodovino Jugoslavije ter življenjepise Tita in Kardelja. Z nekaterimi ugotovitvami se v tem pogledu ni mogoče strinjati, a to ne zmanjšuje vrednosti slovarja. -S.L.

R A Z G L E D I

DEMOKRATSKI USTAŠI.- V Argentini je bila ustanovljena nova organizacija emigrantov, ki se imenuje "Hrvatski demokratski odbor za Argentino". V svojem programu ima zapisano borbo proti "vsaki vrsti jugoslovanstva". Odborova deklaracija omenja "pravi pomen 10. aprila 1941." in pravi: "10. aprila 1941. je hrvatski narod s svojo enodušno odločitvijo odstranil tujo oblast in vzpostavil lastno suvereno državo na vsem zgodovinskem in etniškem področju. Hrvatski narod ni odgovoren za samovoljna dejanja poedincev, ki so v katerem koli pogledu uničili ali zmanjšali veličino tega zgodovinskega narodnega dejanja. Zato je hrvatski narod proti temu, da bi si njegovo dejanje 10. aprila prisvajal zase bodisi kak posameznik ali kaka skupina, odnosno da bi ga napačno prikazoval, kar lahko samo koristi sovražnikom hrvatskega naroda..."

"KNJIGA O DRAŽI".- To je naslov knjige, ki jo je izdala kanadska Srpska Narodna Odbrana, uredil pa jo je g. Radoje L. Knežević. Knjiga ima dva zvezka, od katerih vsak ima preko 400 strani. Prvi zvezek obsega dobo 1941-43, drugi pa dobo 1944-46. Knjiga je, kot pravi sam urednik v predgovoru, neke vrste antologija, v kateri je zbrano vse, kar urednik smatra, da je tolike vrednosti, da ne sme zapasti pozabi. KNJIGA O DRAŽI "ne predstavlja zaokrožene študije o demokratskem odporu v Jugoslaviji... marveč je, enostavno, zgodovinska snov za kasnejše nepristrane in popolne študije". Urednik upa, da bo ta knjiga dala iniciativo za nadaljevanje dela v tem smislu in da bo možno zbrati, urediti in objaviti čim podrobnejšo snov o odporu v štirih glavnih področjih - Srbiji, Črni gori, Sloveniji in NDH.

Prvi zvezek vsebuje 47 raznih člankov, med katerimi je tudi opis nekega dogodka izpod peresa V. A. Farkaša, ki se je nahajal za časa vojne v Mihajlovičevem štabu. Demokratski odporniški pokret v Sloveniji pa je za obdobje 1941-43 opisal Karl Novak v študiji "Odporniški pokret v Sloveniji". Večina člankov je bila objavljena svoje čase že v raznih časopisih. Med novimi prispevki in študijami je tudi omenjena študija Karla Novaka.

KNJIGA O DRAŽI je tiskana v cirilici na odličnem papirju in v okusni vezavi. Cena posameznega zvezka je 30/- odnosno 5 dolarjev.

B. SIMONIČ

PISMA UREDNIKU

Tretji maj.- G. urednik! Takozvani Slovenski Parlament na Taboru v Ljubljani, ki se je sestal dne 3. maja 1945., ima za slovenski narod enako velik pomen kot ga ima za jugoslovanske narode tako zvani Kongres v vasi Ba v Srbiji 27. januarja 1944.- To je: nima nikakega pomena. Škoda, da gg. dr. Krek in dr. Vošnjak nazivata ta sestanek na Taboru "parlament" in da celo poskušata graditi bodočnost Slovenije v Jugoslaviji na njegovih zaključkih.

V junu izjavi je mnogo navedb, s katerimi se strinjam. Nedvomno je važno, da nastopijo vse demokratične sile narodov Jugoslavije na složen način, toda ta nastop mora biti demokratičen. Demokratične sile ne smejo delati na nedemokratičen način, čeprav imajo za cilj upostavitve demokracije v Jugoslaviji. A če je njihov cilj demokracija, potem morajo biti tudi sredstva in način, kako doseči ta cilj, demokratičen.

Nikakor ne želim oporekati, da ima Slovenski Narodni Odbor za cilj demokracijo, toda izjava njegovega predsednika in podpredsednika ob "prazniku" 3. maja

dokazuje, da sredstva in način, na katerega bo dosežen njegov cilj, za ta odbor ni važen. Glavni spor v emigraciji - med različnimi demokratičnimi skupinami - je ravno v tem, da nekateri smatrajo, da imajo nekakšne legitimacije in lahko samo oni predstavljajo narod ter organizirajo "parlamente" in "narodne odbore", medtem ko drugi smatrajo, da nima nihče take legitimacije in da je nujno, da pride med obema do sodelovanja na enakopravi osnovi - kar bi bilo edino demokratično. Dokler bodo dr. Krek, dr. Vošnjak in drugi taki gospodje smatrali, da so oni še vedno nekakšni "narodni očetje", nekakšni "politični pastirji", mi ostali pa samo njihove ovčice, dotlej ne bomo mogli "složno nastopanje vseh demokratičnih sil narodov Jugoslavije", kakor tudi ne "uspešno uveljavljanje demokratičnih ustanov v našem državnem življenju".

V jugoslovanski demokratični emigraciji obstojajo danes poleg slovenskih "političnih pastirjev" tudi hrvatski (Dr. Maček, dr. Krnjević itd.) in srbski (Prof. dr. S. Jovanović, R. Knežević, dr. Gavrilović).

vič in mnogi drugi) "politični pastirji". Njihov odnos napram "ovčicam" je podoben odnosu, ki obstoja med Sloveni. Že več kot deset let poskušajo ti slovenski, hrvatski in srbski "politični pastirji" urediti odnose med seboj, istočasno pa preprečiti ev. sporazum med "ovčicami" brez pastirjev. S.L.

G.urednik! - Ker sem bil jaz eden izmed onih, ki so svojčas zamerili g. Simoniču njegovo uporabo bolj "udarnih" izrazov, bi rad v zvezi z njegovim člankom, v katerem omenja besedni zaklad g. Dražiče Cvetkovića (KT 213), rekel sledeče: Osebe, ki zmerjajo ljudi nasprotnih nazorov in uporabljajo izraze kot jih uporablja bivši jugoslovanski predsednik vlade, so v duši totalitarci. G. Cvetković se sicer gotovo trka na prsa in trdi, da je demokrat, toda ker je pač navaden privatnik si ne more dati duška v svoji jezi nad ljudmi, ki mislijo drugače kot on, na noben drug način kot da jih obklada z neprimernimi izrazi. Če pa bi bil doma in bi imel še vedno oblast, ki jo je nekoč imel, pa bi nedvomno našel bolj učinkovit način, da se pomeni s takimi ljudmi. Poslal bi jih morda na Hvar ali kak drug otok v Jadranskem morju. Zato naj si g. Simonič nikar ne jemlje g. Cvetkovića za vzgled.

In mimogrede še to: "Hrvatska Zora" je pred meseci prosila g. Simoniča, da dokaže, da je nedemokratično in totalitarno glasilo. Zaenkrat še nisem opazil v RAZGLEDIH nikake omembe tega poiznosa.

R.V.

TOMISLAVOVA POROKA

Princ Tomislav, brat biv. kralja Petra, se je 6. junija poročil s princezo Margareto Badensko, nečakinjo angleškega princa Filipa, vojvode edinburškega. Poroka je bila v Salem gradu v Badenu in prisostvovali so ji bivši kralji Italije, Bolgarije, Romunije in Jugoslavije. Prisostvoval ji je tudi Princ Filip in njegova mati, ki je prišla nalašč za to iz Grčijo skupno z grško kraljico.

Pravoslavne obrede je opravil episkop Dionizije iz Chicaga. Poroka se je nato vršila še po protestantskem obredu, ker je princeza protestantka.

Po poročnem potovanju v Španiji se bosta novoporočenca naselila na Tomislavovi farmi v Sussexu. Princeza je drugače kvalificirana bolniška sestra bolnice sv. Tomaža v Londonu.

KLIC TRIGLAVA izhaja vsako prvo in tretjo soboto v mesecu. Naročnina znaša 24/- letno, 6/- četrletno.

JUGOSLOVAN PRED SODIŠČEM V KAIRU

V pravkar končani razpravi proti skupini Britancev, ki so jih Egipčani osuili milo vohunstva in obtožili, da so sodelovali pri invaziji sueškega prekopa, je stal pred sodiščem tudi Milovan Gregorović, bivši jugoslovanski polkovnik.

Njegov zagovornik, Hassan Elgedawi, je v svojem govoru pred sodiščem izjavil, da je Gregorović bil "sovražnik komunizma št. 1." in da je upal s svojo borbo proti komunistom v Egiptu osvoboditi Jugoslavijo izpod Titovega režima. Gregorović, ki je 52 let star, je deloval več let v egiptovski obveščevalni službi proti komunistom in Zionistom. Ko je Tito, pa tudi kasneje Šepilov - sovjetski zunanji minister -, obiskal Egipt, je Gregorović izrazil bojazen, da ta dva človeka želita spremeniti Egipt v komunistično državo. Elgedawi je izjavil, da se je Gregorović boril za veličastni princip protikomunizma in da ni bil nikdar britanski suženj. Odkar so se odnosi med Egiptom in Jugoslavijo izboljšali, je jugoslovanska ambasada v Kairu stalno tožila Gregorovića pri egiptovski vladi, toda Gregorović ni nikdar prizadejal Egiptu nobene škode.

Gregorovića so oprostili.

Izgleda, da bo Tito znova obiskal Egipt v bližnji bodočnosti, da bi "prispeval k ohranitvi miru in razširjenju neodvisne politike na svetu" - piše egiptovski list "Al Šaab".

O B I S K I

S prvim letalom britanske letalske družbe, BOAC, je prispel v Beograd bivši šef laburistične stranke Clement Attlee. Edvard Kardelj mu je priredil večerjo, sprejel ga je pa tudi Tito.

Shakespeareovo gledališče iz Stratforda je začetkom junija gostovalo v Beogradu in Zagrebu s tragedijo "Titus Andronicus". V glavnih vlogah sta nastopila Sir Laurence Olivier in njegova žena Vivien Leigh. Predstavi v Beogradu je prisostvoval tudi Tito.

Delegacija clevelandskega sveta za mednarodna vprašanja je nedavno obiskala Jugoslavijo in se zanimala za organizacijo in delo zvezne skupščine ter na splošno za državno ureditev v Jugoslaviji.

Sredi junija je obiskal Jugoslavijo predsednik švedske vlade Dage Erlander. Njegova socialno demokratska stranka je na vladi že 22 let. Erlander je vrnil obisk Edvarda Kardelja, ki je obiskal švedsko lansko leto.

SOLIDARNOST POLJAKOV. (Dalje z 2.str.:)

slavija dosegla velike uspehe in da "daj" preizkuša" delavsko samoupravo, medtem ko Kitajska potrebuje trenutno zelo centralizirano vodstvo.

Predsednik čeških sindikatov je izjavil, da Češkoslovaška enostavno sledi izkušnjam Sovjetske komunistične partije, medtem ko je madžarski delegat ostro obsodil delavske svete, ki so vznikli za časa oktobrske vstaje.

Poljski delegat, predsednik organizacije poljskih sindikatov in član politbiroja poljske delavske partije (KP), Ignacy Loga-Sowinski, je dejal: "Vsak korak, ki ga napravi Jugoslavija naprej, je korak naprej za nas vse in predstavlja zmago za vse socialistične dežele... Sovjetska Zveza ni edina, ki danes daje nove socialistične ideje, marveč je tu tudi Kitajska in številne druge dežele. Mi se dočela strinjamo z besedami tovariša Tita, da naj vsakdo gradi socializem na svoj lasten način..."

Prisotni so poljskemu delegatu navdušeno ploskali, ko je izrazil zadovoljstvo, da so bile zanikane neresnične obtožbe napram Jugoslaviji (kominformistične -ops) in da so bile s tem odpravljene prepreke za sodelovanje med Jugoslavijo in Poljsko. Poljska posveča jugoslovanskim delavskim svetom veliko pozornost in smatra, da bi bilo koristno, ako bi še nadalje izmenjavali o tem pogledih in izkušnjah.

Na prikritih napade sovjetskega in satslitskih govornikov je odgovoril že na samem začetku kongresa predsednik Tito, ki označil te govornike za "zagovornike dogmatizma sumljivega porekla" in odklonil, da bi jim dokazoval učinkovitost sistema delavskih svetov. V praksi se je ta sistem izkazal in je potrdil pravilnost marksistične teorije o podružabljenju proizvodnih sredstev.

Tito je tudi napadel kritike na Zahodu, ki "odrekajo Jugoslaviji demokratični značaj", in jih povabil, da si pridejo ogledati jugoslovanske tovarne in razgovarjati z delavci, tako da bi "razumeli, v čem je temelj prave demokracije": "ali v več strankarskem mešetarjenju, ki ga vztrajno razglašajo za sodobno demokracijo in kjer je uzakonjena pravica, da lahko vsak kapitalist izkorišča tuje delo za svojo osebno obogatitev itd., ali pa v sistemu, kjer razpolagajo s proizvodnimi sredstvi sami proizvajalci, kjer je najširšim ljudskim množicem omogočeno, da sodelujejo in kjer tudi sodelujejo v upravljanju tako v gospodarstvu kakor tudi na vseh drugih področjih druž

benega življenja. Za takšne kritike ni demokracije, če posameznik nima pravice, da z različnimi demagoškimi ukrepi in varanjem lahko skrpuca nekakšno reakcionarno strančico. Mi nimamo nič proti temu, če so narodi na Zahodu zadovoljni z več ali mnogo strankami, ki se medsebojno grizejo. To je njihova stvar! Nam pa se je posrečilo ustvariti nekaj novega - Socialistično zvezo delovnega ljudstva, okrog programa katere je zbrana ogromna večina našega ljudstva. V tej Zvezi so tudi ljudje, ki so nekoč pripadali različnim strankam in ki so se prepričali, da to ni prineslo naši deželi nič dobrega. To so zdaj graditelji socializma, ki vedo kaj hočejo. To je ogromna organizacija, v kateri je tudi Zveza komunistov Jugoslavije in v kateri svobodno razpravljamo in sprejemamo na zares demokratični način po možnosti najboljše sklepe, ki se uresničujejo z naporom vse naše socialistične skupnosti..."

Ni dolgo tega, kar je KLIC TRIGLAVA namignil, da postaja Zveza Komunistov drugorazredna organizacija in bodo komunisti sedaj poskušali poriniti v ospredje predvsem Socialistično Zvezo, da bi po eni strani dokazali, da obstoja še kaj drugega poleg komunistične partije, po drugi pa, da bi svojo odgovornost "pomasovili". Ni dvoma, da je Tito dobro vedel, kaj govori, ko je v boj proti zahodnim kritikom privlekel Socialistično zvezo. (ds)

DEDIJER ZANIKA

Vladimir Dedijer se je 24. junija vrnil v Beograd, kjer bo počakal, da "pri zadete oblasti odločijo, ali bo podvzet proti njemu kak postopek" - kot je 17. maja izjavil Branko Drašković. Za časa svojega obiska v Parizu, koncem maja, je Dedijer zanikal, da je spraval jugoslovansko vlado v zadrego s svojimi predavanji v skandinavskih deželah. "Dovmov se bom vrnil s čisto vestjo, ker nisem prelomil nobenega jugoslovanskega zakona," je rekel Dedijer. Pred vrnitvijo je obiskal še univerzo v Manchesteru v Angliji, kjer je postal član Simonovega raziskovalnega društva, ki mu bo omogočilo izdajo zgodovine jugoslovanske revolucije, v kateri bo Dedijer poskušal razložiti stališče nove Jugoslavije - kot vmesnega člana med Vzhodom in Zahodom.

BM/TRIGLAV, LONDON, W.C.1., BRITAIN

Prosimo, da pri dopisovanju z uredništvom ne dodajate temu naslovu ničesar drugega.